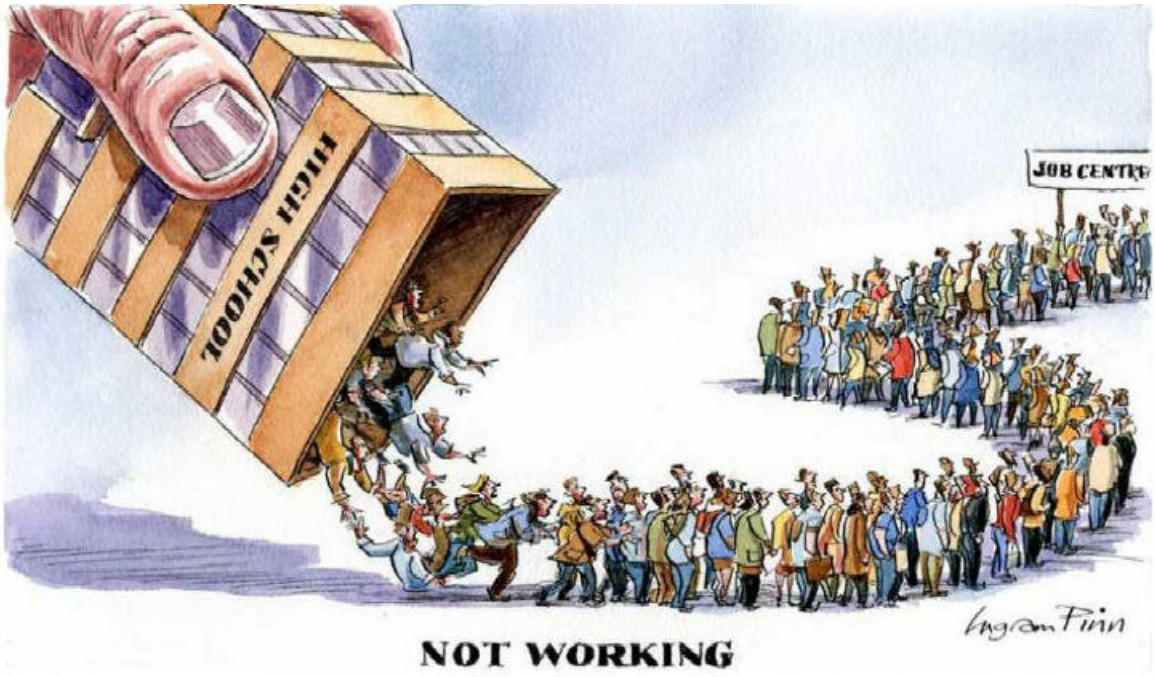

Του **Θέμη Λιανού**

“Παράγουμε περισσότερους επιστήμονες απ’ όσους χρειαζόμαστε”. Η γνωστή καραμέλα που ακούγεται τα τελευταία χρόνια από τα διάφορα στελέχη των κυβερνήσεων όταν ετοιμάζουν μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση η οποία για ακόμη μια φορά θα έρθει να πλήξει τα μορφωτικά δικαιώματα της νεολαίας, να αυξήσει τα ταξικά φίλτρα ανάμεσα στις διάφορες βαθμίδες της και να κουνήσει τελικά το δάχτυλο σε όσους “δεν παίρνουν τα γράμματα”, είναι άχρηστοι και τεμπέληδες, για να αφήσουν τα όνειρα για πανεπιστήμιο και να προτιμήσουν να γίνουν τεχνίτες...

Αυτή τη φορά αυτό το επιχείρημα συνοδεύει την εξαγγελία για το νέο εκπαιδευτικό νομοσχέδιο που μεταξύ άλλων μαργαριταριών, θα προσπαθήσει να διορθώσει την ανορθογραφία του «πλεονάζοντος» επιστημονικά καταρτισμένου δυναμικού, δημιουργώντας διετή προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης μετά το γυμνάσιο, δημόσια ή ιδιωτικά, όπου οι νέοι θα πηγαίνουν να μάθουν μια “τέχνη” (κι όμως ακούγονται και εν έτη 2020 αυτά), παίρνοντας κάποιες απαραίτητες γνώσεις για την τέχνη αυτή και πηγαίνοντας να μάθουν την δουλειά σε κάποια επιχείρηση. Ας αφήσουμε στην άκρη την πολύ τρανταχτή αντίφαση ότι αυτοί που νομοθετούν και αναπαράγουν αυτές τις απόψεις είναι οι “άριστοι” που σκόρπαγαν κρατικό χρήμα για να αγοράσουν μάσκες-πανιά, οι “άριστοι” που όλη τους τη ζωή κάνουν πολιτική καριέρα με όπλο το επώνυμό τους, που σπούδασαν στα ιδιωτικά

κολλέγια, οι “άριστοι” της μίζας, της αρπαχτής, του επιχειρείν με πακτωλούς κρατικών επιδοτήσεων, κτλ. **Ας το σκαλίσουμε λίγο παραπάνω το θέμα, να δούμε πού βασίζεται το επιχείρημα του υποτιθέμενου πλεονασμού, πώς αναπαράγεται και ποιόν τελικά εξυπηρετεί.**

Πού βασίζεται λοιπόν αυτό το επιχείρημα; Έγινε κάποιο πείραμα σε κάποια χώρα, όπου προσλήφθηκαν μαζικά όλοι οι άνθρωποι που κατείχαν πανεπιστημιακή μόρφωση, άσκησαν το επάγγελμά τους και τελικά αποδείχτηκε ότι αυτή η τακτική είναι αποτυχημένη, πήγε πίσω το κοινωνικό σύνολο; Με ποια κριτήρια καταλήγουν οι κυβερνώντες σε αυτό το συμπέρασμα, με κριτήριο τα κενά που υπάρχουν στην δημόσια υγεία, στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, με κριτήριο την μεγάλη ανάγκη για αντιπυρικά και αντιπλημμυρικά έργα που θα μπορούσαν να απασχολήσουν νέους μηχανικούς που σήμερα είναι άνεργοι ή πληρώνονται ψίχουλα στα τεχνικά γραφεία;

Δεν θα κουράσουμε άλλο με ρητορικές ερωτήσεις, η απάντηση είναι πολύ απλή και πλέον την ομολογούν με πολύ μεγάλη φυσικότητα. Το μοναδικό κριτήριο είναι το κριτήριο της αγοράς. Η αγορά που είναι ο απόλυτος κριτής και ρυθμιστής αυτών των θεμάτων. **Η αγορά λοιπόν είναι που αποφάσισε ότι δεν χρειάζεται πλέον μορφωμένο εργατικό δυναμικό, που προφανώς διεκδικεί να έχει και εργασιακά και επαγγελματικά δικαιώματα αντίστοιχα της μόρφωσής του.**

Αντίθετα σήμερα, η εργασία που απαιτεί μια συνολική επιστημονική εποπτεία, κατακερματίζεται, χωρίζεται σε μεμονωμένες επαναλαμβανόμενες διαδικασίες οι οποίες μπορούν να κατανοηθούν με ευέλικτα, μικρής διάρκειας προγράμματα κατάρτισης. Τακτική η οποία θυμίζει την γνωστή “αλυσίδα παραγωγής ” που εφαρμόστηκε σε μεγάλες βιομηχανίες στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, με την βασική διαφορά ότι σήμερα η ανάπτυξη της επιστήμης που εφαρμόζεται στην παραγωγή και των τεχνολογικών μέσων που χρησιμοποιούνται είναι ραγδαία. **Ο κόσμος λοιπόν ο οποίος θα πάει να “μάθει την τέχνη” αυτή, σε λίγα χρόνια θα χρειαστεί να παρακολουθήσει κάποιο νέο πρόγραμμα επανακατάρτισης,** αφού πάλι ο κριτής που λέγεται αγορά θα κρίνει πως οι γνώσεις του είναι απαρχαιωμένες. Αντίστοιχα θα αμείβεται πολύ λιγότερο, θα δουλεύει πολύ περισσότερο, θα κουβαλάει την στάμπα του ανεπαρκή και του αναλώσιμου, θα πρέπει να σκύβει το κεφάλι σε ό,τι του επιβάλλει η εργοδοσία και το κράτος γιατί καραδοκεί ο επόμενος.

Από την άλλη επιβιώνουν σήμερα και πιο χειρωνακτικές εργασίες (υπάλληλοι σούπερ μάρκετ, εργάτες γης, κ.ά.) που θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από πιο αυτοματοποιημένες

διαδικασίες, είναι όμως πιο φθηνό και απλό να παραμείνουν ως έχουν, αλλά και εμπορευματοποιημένα αγαθά, όπως οι διακοπές, στην βάση των οποίων χτίζονται μεγάλες βιομηχανίες με τις πλάτες κακοπληρωμένων εργαζόμενων με ελάχιστα εργασιακά δικαιώματα. Η μαζική στροφή στην τεχνική εκπαίδευση θα καλύψει και αυτές τις ανάγκες της αγοράς.

> «...Καμία σχέση με την επιστήμη δε μπορεί να έχει μια άποψη η οποία ισοπεδώνει τις ιδιαίτερες και σύνθετες προσωπικότητες νέων παιδιών, που ισοπεδώνει τα όνειρα και τις κλίσεις τους...»

Η παραπάνω λογική λοιπόν εμμέσως πλην σαφώς λέει ότι **το εκπαιδευτικό σύστημα θα καθορίζει ποιος μπορεί να γίνει φυσικός και γιατρός και ποιος πρέπει να γίνει βοηθός σε ιατρικό εργαστήριο και σερβιτόρος. Και πώς το κάνει αυτό; Μα προφανώς με την σχολική βαθμολογία.** Οι βαθμοί ενός παιδιού 14 χρονών θα κρίνουν ότι δεν μπορεί να σπουδάσει γιατί δεν παίρνει τα γράμματα. Μόνο επιστημονική δε μπορεί να είναι μια άποψη που ταυτίζει μια βαθμολογία που επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες (την δυνατότητα για φροντιστήριο, την ψυχολογία του παιδιού, τυχόν μαθησιακές δυσκολίες) με την ικανότητα ενός νέου ανθρώπου να έρθει σε επαφή με την επιστήμη. Ουσιαστικά αποκρύπτει ότι το κριτήριο της βαθμολογίας είναι βαθιά **ταξικό,** ευνοεί όσους έχουν την δυνατότητα να κάνουν φροντιστήρια και ιδιαίτερα, να πάνε σε ιδιωτικό σχολείο, δυσκολεύει παιδιά που μπορεί όντας 14 να κουβαλάνε ένα δυσανάλογο βάρος, βλέποντας τους γονείς τους άνεργους, να δυσκολεύονται να ζήσουν, να μην έχουν να τους προσφέρουν αγαθά τα οποία για άλλα παιδιά είναι αυτονόητα και τελικά να νοιώθουν αποκλεισμένα.

Καμία σχέση με την επιστήμη δε μπορεί να έχει μια άποψη η οποία ισοπεδώνει τις ιδιαίτερες και σύνθετες προσωπικότητες νέων παιδιών, που ισοπεδώνει τα όνειρα και τις κλίσεις τους, που ισοπεδώνει την ανάγκη για ολόπλευρη μόρφωση και αναζήτηση, χωρίζοντάς τα σε ικανά και μη να μαζέψουν κάποιους βαθμούς, μετατρέποντας την παιδεία σε ένα άσχημο παιχνίδι που πρέπει να μαζέψεις περισσότερους πόντους από τον διπλανό σου. Αυτή η άποψη είναι βαθιά σκοταδιστική, προϊόν της κυρίαρχης ιδεολογίας σε μια κοινωνίας που το χάσμα των ταξικών ανισοτήτων συνεχώς και βαθαίνει. Το δικαίωμα στην μόρφωση πανεπιστημιακού επιπέδου δεν μπορεί να αποδίδεται μόνο σε όσους κατορθώνουν να τερματίσουν τον μαραθώνιο παπαγαλίας και εξετάσεων, αλλά να είναι προσβάσιμο σε όλους. Άλλωστε ορισμένοι από τους μεγαλύτερους επιστήμονες όλων των εποχών όπως ο Α. Αϊνστάιν ήταν επιεικώς μέτριοι μαθητές σε ένα

σχολείο που ο ίδιος χαρακτήριζε: «στρατιωτικό καψόνι για ανεγκέφαλους».

Η γνώση λοιπόν χάνει το ειδικό βάρος που κουβαλάει, δεν είναι γενικά χρήσιμη παρά μόνο όταν μπορεί να συνδεθεί με κάποια συγκεκριμένη εργασία, να παράξει δηλαδή κέρδος. Ότι δεν χρειάζεται να μάθεις για να βγάλεις μια δουλειά, ή δεν έχει σχέση με τη δουλειά, είναι περιττό. Γι' αυτό πρόσβαση σε μια πιο διευρυμένη εκδοχή της θα έχει μια μικρή μερίδα ατόμων που χρειάζεται σε πιο σύνθετα επαγγέλματα. Πέρα απ' όλα αυτά, η γνώση είναι και επικίνδυνη. Γιατί **αν οι εργαζόμενοι μπορούν να κατανοούν πλήρως τι είναι αυτό που παράγουν και πώς το παράγουν, τότε τους δίνεται η δυνατότητα και να το αμφισβητήσουν.** Ο μεγάλος κερδισμένος λοιπόν από αυτή την διαδικασία είναι το κεφάλαιο. Δεν είναι τυχαίο ότι ο ΣΕΒ δίνει σταθερά κατευθύνσεις στα εκάστοτε επιτελεία του υπουργείου παιδείας, οι οποίες τελικά και υιοθετούνται. Ούτε φυσικά είναι τυχαία η απαρέγκλιτη επιμονή στις γραφές της ΕΕ και του ΟΟΣΑ για την διαμόρφωση μιας παιδείας που από όλες τις απόψεις θα είναι δεκανίκι της αγοράς.

Στον αντίποδα αυτή της λογικής, ο αγώνας για να δίνεται η δυνατότητα σε όλους τους μαθητές να σπουδάσουν όπως θέλουν, αποτελεί ένα σύγχρονο αίτημα, κάθε ανθρώπου που θέλει να έχει τα μάτια στραμμένα σε ένα καλύτερο μέλλον για όλη την ανθρωπότητα. Η πρόσβαση στα πανεπιστήμια σαφώς δεν αρκεί από μόνη της, γι αυτό ταυτόχρονα παλεύουμε και για την ποιότητα μόρφωσης που παρέχεται στα πανεπιστήμια, για επαγγελματικά δικαιώματα με το πτυχίο, για εργασιακά δικαιώματα, για να έχουμε ελεύθερο χρόνο. Όμως η μάχη ώστε κάθε άνθρωπος να έρχεται σε επαφή με το επιστημονικό πεδίο που τον ενδιαφέρει, άσχετα με το αν τελικά θα εργαστεί πάνω σε αυτό, είναι προϋπόθεση για την διαμόρφωση πολύπλευρων κριτικά σκεπτόμενων και ανήσυχων ανθρώπων, που θα μπορούν να αναλύουν με επιστημονικά κριτήρια όχι μόνο το αντικείμενό τους αλλά γενικά τον κόσμο γύρω τους και με αυτά τα κριτήρια να παρεμβαίνουν για να τον αλλάξουν προς το καλύτερο. Αυτό, άλλωστε, υπογραμμίζει και η λαϊκή θυμοσοφία: «Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο». **Η αντίληψη για παράδειγμα του κορωνοϊού με όρους συνωμοσίας δεν είναι ζήτημα εξυπνάδας των ατόμων που την εκφράζουν.** Αποτυπώνει την έλλειψη από σημαντική μερίδα του κόσμου μιας λογικής η οποία προσπαθεί να πατήσει στα επιστημονικά κεκτημένα για να αναλύσει αυτό που ζει και που τελικά τροφοδοτούμενη από πολιτικές επιλογές όπως το οριζόντιο lockdown, η πρόσληψη αστυνομικών και όχι γιατρών, που βαφτίζονται επιστημονικές, καταλήγει αντί να αμφισβητεί αυτές τις επιλογές να αμφισβητεί την ίδια την ύπαρξη του ιού.

«...πόσο διαφορετική θα ήταν η ελληνική κοινωνία αν οι τουλάχιστον

500.000 νέοι επιστήμονες που μετανάστευσαν στο εξωτερικό τα προηγούμενα χρόνια, στελέχωναν τομείς όπως η δημόσια υγεία, η δημόσια παιδεία...»

Η ολόπλευρη μόρφωση τελικά, αποτελεί όπλο στα χέρια της κοινωνικής πλειοψηφίας γιατί υπό όρους μπορεί και εντάσσεται στο πλαίσιο της αποδόμησης του κόσμου όπως τον ξέρουμε σήμερα και άρα να τροφοδοτεί τις προσπάθειες ανατροπής του. Το πόσους επιστήμονες "χρειαζόμαστε" το καθορίζει η γενική κοινωνική τάση για πέρασμα σε μια παραγωγή πιο αυτοματοποιημένη, όπου ο ρόλος του ανθρώπου-εργαζόμενου θα είναι να προσφέρει με δημιουργικό τρόπο το σώμα και τη σκέψη του για την κάλυψη των αναγκών της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Ας σκεφτούμε πόσο διαφορετική θα ήταν η ελληνική κοινωνία αν οι τουλάχιστον 500.000 νέοι επιστήμονες που μετανάστευσαν στο εξωτερικό τα προηγούμενα χρόνια, στελέχωναν τομείς όπως η δημόσια υγεία, η δημόσια παιδεία ή τεχνικές υπηρεσίες με κοινωνικό όφελος (π.χ αντιπλημμυρικά έργα, αντισεισμική θωράκιση κ.α.) **Για μια παραγωγική διαδικασία που θα είναι κοινωνικοποιημένη, που τα τεχνικά μέσα της θα ανήκουν σε όλους και οι άνθρωποι δεν θα είναι "τεχνικά μέσα", χωρίς διευθυντές και διευθυνόμενους, αλλά με ισότιμα συνεργαζόμενους ανθρώπους που ο καθένας προσφέρει από την δική του πλευρά και με τις δικές του γνώσεις, που δεν είναι αναλώσιμος, αλλά πραγματικά αναγκαίος.** Για μια παραγωγή που οι συνθήκες της δεν θα είναι εξουθενωτικές και αγχώδεις, αλλά δημιουργικές και οργανωμένες ώστε να επιτρέπουν τον αναγκαίο ελεύθερο χρόνο για ενασχόληση με την πολιτική, τον πολιτισμό, την άθληση και κάθε είδους ενδιαφέρον.

Η τάση αυτή δεν μπορεί να ενσωματωθεί στον τρόπο που λειτουργεί και οργανώνεται ο καπιταλισμός, η πρωτόγνωρη ανάπτυξη επιστήμης και τεχνολογίας δεν μπορεί να μεταφραστεί σήμερα σε μια γενική άνοδο της ποιότητας ζωής όλων των ανθρώπων, αντίθετα βαθαίνει το κοινωνικό χάσμα. Από εκεί προκύπτει και η ανάγκη των αστικών επιτελείων να μας πείσουν πώς πέρασε η εποχή που όλοι έμπαιναν πανεπιστήμιο.

Η δική μας απάντηση λοιπόν είναι μια μάχη για πρόσβαση όλων των παιδιών σε πανεπιστημιακού επιπέδου εκπαίδευση, σαν κομμάτι της διεκδίκησης μια άλλης χειραφετητικής παιδείας και η διεκδίκηση δημόσιας και δωρεάν τεχνικής εκπαίδευσης για όσα επαγγέλματα δεν απαιτούν πανεπιστημιακή μόρφωση με παράλληλη ελεύθερη δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. **Είναι κομμάτι μιας σύγχρονης**

επαναστατικής γραμμής που επιδιώκει να χτίσει τους όρους για να γίνει το άλμα σε μια κοινωνία που θα επιτρέπει οι τεράστιες τεχνο-επιστημονικές δυνατότητες να μετουσιώνονται σε μια ζωή αξιοβίωτη για όλους.

Ο Θέμης Λιανός είναι μέλος του Κ.Σ. της νΚΑ

Πηγή: nka.gr